

پایش تحولات تجارت جهانی (۱۰۳)

مدیریت دیپلماسی اقتصادی و آینده پژوهی

بهمن ۱۴۰۳

فهرست

- ۱..... تحولات جهانی
- ۱..... بازاریابی تجارت جهانی: آیا ژئوپلیتیک مسیر تجارت را تغییر می‌دهد؟
- ۳..... اعمال تعرفه ۲۵ درصدی بر واردات از کانادا و مکزیک توسط ترامپ.
- ۵..... طرح قانون‌گذاران آمریکایی برای لغو وضعیت تجاری ویژه چین.
- ۶..... تمرکز دولت‌های محلی چین بر توسعه/بتکار کمربند و جاده در سال ۲۰۲۵.
- ۷..... یوان چین هم‌چنان چهارمین ارز فعال پرداخت‌های جهانی.
- ۸..... تحولات منطقه‌ای
- ۸..... امارات و عربستان، پیشگامان رشد انرژی‌های تجدیدپذیر در خارج از چین.
- ۹..... نقشه راه ترکیه برای بازار سوریه.
- ۱۱..... عربستان سعودی هم‌چنان در حال ارزیابی عضویت در بریکس.
- ۱۱..... قزاقستان در پی ایجاد پل انرژی سبز به اروپا.
- ۱۳..... امضای قرارداد ۶٫۶ میلیارد دلاری شرکت ایتالیایی در عربستان سعودی.
- ۱۳..... بزرگ‌ترین فرودگاه پاکستان در گوادر آغاز به کار کرد.
- ۱۵..... عربستان سعودی با سرمایه‌گذاری‌های تریلیون ریالی به دنبال تبدیل شدن به قطب تجارت جهانی.
- ۱۶..... تکمیل جاده ارتباطی بندر فاو به تونل غوطه‌ور.
- ۱۷..... توسعه خطوط ریلی عراق در پروژه جاده توسعه.
- ۱۷..... کویت پروژه راه‌آهن خلیج فارس را به شرکت ترکیه‌ای واگذار کرد.
- ۱۸..... صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان ۴ میلیارد دلار اوراق قرضه در نخستین انتشار سال ۲۰۲۵ جذب کرد.
- ۱۹..... کاهش ۴۴ درصدی تراز تجاری عربستان.
- ۲۰..... افزایش تجارت قزاقستان و چین به ۴۳٫۸ میلیارد دلار.
- ۲۱..... ترکیه پذیرای ۶۲٫۳ میلیون گردشگر.

تحولات جهانی

باز آرای تجارت جهانی: آیا ژئوپلیتیک مسیر تجارت را تغییر می‌دهد؟

جدیدترین گزارش موسسه جهانی مک‌کنزی نشان می‌دهد که تحولات ژئوپلیتیکی تاثیر چشمگیری بر الگوهای تجارت جهانی داشته است. ایالات متحده وابستگی خود به چین را کاهش داده و در مقابل، اقتصادهای نوظهوری مانند آسه‌آن (ASEAN)^۱، برزیل و هند به بازیگران کلیدی در زنجیره تجارت جهانی تبدیل شده‌اند. هم‌زمان، اروپا همچنان در حال کاهش وابستگی به روسیه است و چین نیز در جهت تقویت روابط تجاری با کشورهای در حال توسعه گام برداشته است.

ایالات متحده در سال‌های اخیر به شکل محسوسی از وابستگی به چین برای تامین کالاهای تولیدی کاسته است. بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۴، سهم چین در واردات ایالات متحده ۶٪ کاهش یافت، در حالی که سهم مکزیک و آسه‌آن به ترتیب ۴ و ۲٪ افزایش پیدا کرد. در نتیجه، مکزیک در سال ۲۰۲۳ جایگزین چین به عنوان بزرگ‌ترین تامین‌کننده کالا به ایالات متحده شد. بیش‌ترین تغییرات در بخش‌های کلیدی مانند الکترونیک، ماشین‌آلات و منسوجات رخ داده است که در آن، واردات ایالات متحده از چین بین ۱۴ تا ۱۶٪ کاهش یافته و این تجارت عمدتاً به ویتنام و سایر کشورهای آسه‌آن منتقل شده است. در این میان، ویتنام به یک واسطه کلیدی در زنجیره‌های تامین جهانی تبدیل شده است.

در سوی دیگر، تغییر اساسی در راهبرد تجاری چین، تمرکز بر کشورهای در حال توسعه بوده است. برای نخستین بار، این کشورها جای ایالات متحده و اتحادیه اروپا را به عنوان شرکای اصلی تجاری چین گرفته‌اند. بر این اساس، آسه‌آن در سال ۲۰۲۴ جایگزین اتحادیه اروپا به عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری چین شد. چین همچنین، روابط تجاری خود را با آمریکای لاتین و روسیه، به‌ویژه در بخش‌های انرژی، کشاورزی و فناوری‌های پاک، تعمیق بخشیده است. برزیل اکنون تقریباً ۵۰٪ از تجارت چین با آمریکای لاتین را در اختیار دارد. در همین حال، صادرات چین به روسیه در بخش خودرو و تجهیزات حمل‌ونقل افزایش چشمگیری یافته، درحالی که واردات انرژی از روسیه نیز به میزان قابل‌توجهی رشد کرده است.

¹ Association of Southeast Asian nations

اروپا نیز در واکنش به تحولات ژئوپلیتیکی، در حال کاهش وابستگی به روسیه و تقویت روابط تجاری با آمریکا است. پس از حمله روسیه به اوکراین، اقتصادهای اروپایی به سرعت راهبردهای تجاری خود را بازتنظیم کرده‌اند. آلمان، که زمانی به شدت به انرژی روسیه وابسته بود، اکنون ایالات متحده را به عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری خارج از منطقه خود برگزیده است. بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۳، سهم روسیه در تامین انرژی آلمان از ۳۰٪ به تنها ۱٪ کاهش یافته است. هم‌زمان، نقش چین در تجارت اروپایی نیز رو به کاهش است، به‌ویژه در آلمان که صادرات به چین در بخش‌های شیمیایی، ماشین‌آلات و تجهیزات حمل‌ونقل از سال ۲۰۲۰ تاکنون روندی نزولی داشته است.

گزارش نشان می‌دهد که در حالی که اقتصادهای پردرآمد به طور متوسط ۳٪ افزایش در شدت تجارت کالا را تجربه کرده‌اند، شدت تجارت بریتانیا ۳٪ کاهش یافته است. این کاهش عمدتاً ناشی از رشد کند صادرات بریتانیا است که تنها ۲٪ در سال افزایش یافته، یعنی کم‌ترین نرخ رشد در میان اقتصادهای بزرگ اروپا. با این حال، بریتانیا روابط تجاری خود را با ایالات متحده تقویت کرده است، به‌ویژه در بخش‌های انرژی، تجهیزات حمل‌ونقل و صنایع شیمیایی. از سوی دیگر، تجارت بین بریتانیا و آلمان از سال ۲۰۱۷ به میزان ۱۶ میلیارد دلار کاهش یافته است.

هند روابط تجاری خود را در سراسر طیف ژئوپلیتیکی گسترش داده است. سهم روسیه در تامین انرژی هند از ۱٪ در سال ۲۰۱۷ به ۳۰٪ در سال ۲۰۲۴ افزایش یافته است. در همین حال، صادرات هند به ایالات متحده و اروپا با نرخ سالانه ۸ تا ۹٪ رشد داشته است. با این حال، روابط تجاری هند و چین روندی نامتوازن را نشان می‌دهد. هند واردات خود از چین را افزایش داده است، به‌ویژه در بخش‌های نیمه‌هادی‌ها و مواد شیمیایی، اما صادرات هند به چین کاهش یافته است که در نتیجه، سهم چین در تجارت کلی هند را کاهش داده است.

برزیل همچنان تمرکز تجاری خود را به آسیا، به‌ویژه چین و آسه‌آن، منتقل می‌کند. در حالی که صادرات کشاورزی برزیل به چین در سال ۲۰۲۴ به دلیل تغییرات اقلیمی کاهش یافته است، واردات کالاهای تولیدی از چین (از جمله خودروهای الکتریکی و تجهیزات حمل‌ونقل) افزایش یافته است. سنگاپور نیز به عنوان یک شریک تجاری کلیدی ظاهر شده و اکنون

سومین مقصد بزرگ صادرات انرژی برزیل است. در همین حال، تجارت برزیل با شرکای منطقه‌ای مانند آرژانتین کاهش یافته و در سال ۲۰۲۴ به تنها ۱۵٪ از کل تجارت این کشور رسیده است.

آسه‌آن تجارت خود را با چین و ایالات متحده افزایش داده و به طور فزاینده‌ای به واسطه‌ای کلیدی در تجارت جهانی تبدیل شده است. صادرات الکترونیک آسه‌آن به ایالات متحده بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۳ سالانه ۱۸٪ افزایش یافته است، در حالی که سهم چین در واردات آسه‌آن در سال ۲۰۲۴ به ۲۵٪ افزایش یافته است (در مقایسه با ۲۰٪ در سال ۲۰۱۷). داده‌ها نشان می‌دهند که الگوی جدیدی در تجارت بین‌المللی در حال شکل‌گیری است، به‌گونه‌ای که آسه‌آن مواد اولیه را از چین وارد کرده و محصولات نهایی را به ایالات متحده صادر می‌کند. ویتنام بزرگ‌ترین برنده این تغییرات تجاری بوده است و بیش‌ترین رشد را در تجارت با چین و ایالات متحده تجربه کرده است.

گزارش مک‌کنزی نشان می‌دهد که تنش‌های ژئوپلیتیکی و راهبردهای اقتصادی، مسیر تجارت جهانی را به طور اساسی دگرگون کرده‌اند. ایالات متحده، چین و آلمان در حال کاهش تجارت با شرکای ژئوپلیتیکی دوردست هستند، در حالی که اقتصادهای در حال توسعه مانند آسه‌آن، هند و برزیل بیش از پیش در زنجیره‌های تامین جهانی ادغام می‌شوند. با وجود کاهش تجارت مستقیم بین ایالات متحده و چین، اتصالات غیرمستقیم همچنان قوی باقی مانده است. در حالی که آسه‌آن و مکزیک نقش بزرگ‌تری در تجارت جهانی ایفا می‌کنند، این گزارش تاکید دارد که جهانی شدن متوقف نشده، بلکه در حال بازآرایی و تنظیم مجدد بر اساس خطوط جدید ژئوپلیتیکی است.

اعمال تعرفه ۲۵ درصدی بر واردات از کانادا و مکزیک توسط ترامپ

از تاریخ ۱ فوریه ۲۰۲۵، رئیس‌جمهور دونالد ترامپ اقدام به اعمال تعرفه ۲۵ درصدی بر واردات از کانادا و مکزیک کرده است. این تصمیم به منظور مقابله با نگرانی‌های موجود در زمینه مهاجرت غیرقانونی و جریان فنتانیل به ایالات متحده اتخاذ شده است. این تعرفه‌ها انتظار می‌رود که هزینه کالاهای مصرفی مختلفی از جمله میوه‌های تازه، اتومبیل‌ها و لوازم الکترونیکی را افزایش دهد. به عنوان مثال، آووکادو و دیگر میوه‌ها و سبزیجات تازه وارداتی از مکزیک ممکن است گران‌تر شوند که به تبع آن هزینه‌های خرید مواد غذایی برای مصرف‌کنندگان آمریکایی بیشتر خواهد شد. علاوه بر این، صنعت خودرو که به شدت

به زنجیره‌های تامین فرامرزی وابسته است، به احتمال زیاد با افزایش هزینه‌های تولید مواجه خواهد شد. خودروهایی که در کانادا و مکزیک مونتاژ می‌شوند، ممکن است قیمت‌های بالاتری پیدا کنند که این امر می‌تواند تصمیمات خرید مصرف‌کنندگان را تحت تاثیر قرار دهد. همچنین، کانادا یکی از تامین‌کنندگان اصلی نفت خام برای ایالات متحده است و اعمال این تعرفه‌ها می‌تواند منجر به افزایش قیمت بنزین و دیزل در ایالات متحده شود که هزینه‌های حمل‌ونقل را در سراسر کشور افزایش خواهد داد.

کانادا و مکزیک نیز اعلام کرده‌اند که قصد دارند در برابر این تعرفه‌ها واکنش نشان دهند. کانادا فهرستی از کالاهای وارداتی از ایالات متحده را برای اعمال تعرفه‌های تلافی‌جویانه آماده کرده است و مکزیک نیز آمادگی خود را برای پاسخ‌دهی اعلام کرده، هرچند که جزئیات اقدامات آن هنوز مشخص نیست.

اعمال این تعرفه‌ها همچنین ممکن است تاثیراتی بر توافق‌نامه ایالات متحده-مکزیک-کانادا (USMCA) داشته باشد. این توافق‌نامه که جایگزین توافق‌نامه تجارت آزاد آمریکای شمالی (NAFTA) شده است، هدف خود را تسهیل تجارت آزاد میان سه کشور قرار داده است. اعمال تعرفه‌ها می‌تواند منجر به ایجاد سوالاتی در مورد آینده این توافق‌نامه و احتمال بازنگری یا بروز اختلافات در آن باشد.

در مجموع، اعمال تعرفه ۲۵ درصدی بر واردات از کانادا و مکزیک، تاثیرات اقتصادی قابل توجهی برای ایالات متحده به همراه خواهد داشت. در حالی که دولت امیدوار است این اقدام موجب افزایش درآمدها و تقویت امنیت مرزی شود، اثرات وسیع‌تر اقتصادی مانند افزایش قیمت‌های مصرفی، اقدامات تلافی‌جویانه احتمالی و چالش‌های تجاری در آینده نیاز به بررسی و تحلیل دقیق‌تری دارند.

طرح قانون گذاران آمریکایی برای لغو وضعیت تجاری ویژه چین

اخیرا گروهی از قانون گذاران دوحزبی آمریکا طرحی با عنوان «قانون بازگرداندن عدالت تجاری»^۱ را برای لغو وضعیت تجاری دائمی چین (PNTR)^۲ ارائه کرده‌اند؛ وضعیتی که از سال ۲۰۰۰ به چین اعطا شد و راه را برای عضویت این کشور در سازمان تجارت جهانی (WTO)^۳ هموار کرد. این قانون پیشنهادی، در واکنش به نگرانی‌ها از رفتارهای تجاری غیرمنصفانه چین و نظام اقتصادی دولتی آن، پیشنهادهایی برای تغییرات اساسی در روابط تجاری میان دو کشور ارائه می‌کند.

جزئیات طرح پیشنهادی عبارتند از: افزایش تدریجی تعرفه‌ها، به این صورت که تعرفه‌های وارداتی کالاهای چینی به صورت پلکانی افزایش یابد. تعرفه‌ها در سال اول از ۱۰٪ آغاز شده و طی پنج سال به ۲۵، ۵۰، ۷۵ و در نهایت، به ۱۰۰٪ خواهند رسید. هدف این افزایش تدریجی، فراهم کردن زمان کافی برای شرکت‌های آمریکایی جهت بازطراحی زنجیره‌های تامین و کاهش وابستگی به کالاهای چینی است. همچنین، لغو معافیت De Minimis در این طرح مطرح شده است، به این معنا که معافیت مالیاتی کالاهای کم‌ارزش وارداتی از چین، که به اعتقاد قانون گذاران برای ورود گسترده محصولات چینی و تضعیف تولیدکنندگان داخلی مورد سوء استفاده قرار می‌گیرد، حذف خواهد شد.

قانون گذاران حامی این طرح، آن را پاسخی به آنچه «رفتارهای غیرمنصفانه تجاری چین» می‌نامند، می‌دانند. از جمله اهداف این طرح می‌توان به تقویت امنیت ملی از طریق کاهش وابستگی به واردات چین در صنایع حساس برای حفظ منافع راهبردی آمریکا، تقویت زنجیره‌های تامین از طریق تشویق به تنوع‌بخشی و تولید داخلی برای افزایش مقاومت در برابر اختلالات تجاری و بازگرداندن مشاغل تولیدی از طریق کاهش جذابیت اقتصادی برون‌سپاری و افزایش هزینه‌های واردات از چین اشاره کرد.

در صورت تصویب، این طرح می‌تواند تأثیرات عمیقی بر روابط تجاری جهانی داشته باشد. کارشناسان پیامدهایی از جمله افزایش فشارهای تورمی، چرا که تعرفه‌های بالاتر ممکن است به افزایش هزینه‌های مصرف‌کنندگان و کسب‌وکارها در آمریکا منجر شود و تورم را تشدید کند، اقدامات تلافی‌جویانه چین، زیرا پکن ممکن است در پاسخ، تعرفه‌هایی بر صادرات آمریکا

¹ Restoring Trade Justice Act

² Permanent Normal Trade Relations

³ World Trade Organization

اعمال کند که به صنایعی مانند کشاورزی و تولید ضربه بزند و اختلال در زنجیره تامین، چرا که با توجه به نقش محوری چین در تولید جهانی، محدودیت‌های تجاری می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر بازارهای بین‌المللی داشته باشد، مطرح کرده‌اند.

وضعیت تجاری (PNTR) در سال ۲۰۰۰ به چین اعطا شد و منجر به کاهش تعرفه‌ها و افزایش جریان تجاری میان دو کشور شد. با این حال، سیاست‌گذاران آمریکایی در سال‌های اخیر، به طور فزاینده‌ای به تعهد چین به قوانین سازمان تجارت جهانی مشکوک شده و به عدم تعادل تجاری و سرقت مالکیت معنوی اشاره کرده‌اند. ارائه طرح «قانون بازگرداندن عدالت تجاری» نشان‌دهنده حمایت دوحزبی از سخت‌گیری بیشتر در قبال چین است، اما تصویب آن در کنگره با چالش‌هایی مواجه خواهد شد. این طرح می‌تواند به موضوعی بحث‌برانگیز در سیاست‌های تجاری و راهبرد اقتصادی آمریکا تبدیل شود. تحولات مربوط به این قانون و تأثیرات آن بر اقتصاد آمریکا، مشارکت‌های تجاری بین‌المللی و روابط حساس واشنگتن و پکن از نزدیک تحت نظر خواهد بود.

تمرکز دولت‌های محلی چین بر توسعه ابتکار کمربند و جاده در سال ۲۰۲۵

مقامات استانی چین در نشست‌های اخیر خود، توسعه/ابتکار کمربند و جاده (BRI) را به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی برنامه‌های کاری سال ۲۰۲۵ تعیین کرده‌اند. این ابتکار که از سال ۲۰۱۳ به عنوان یکی از محورهای سیاست‌های اقتصادی و توسعه‌ای چین مطرح شده، هم‌چنان جایگاه ویژه‌ای در گزارش‌های دولتی استان‌ها، مناطق خودمختار و شهرداری‌ها دارد. دولت‌های محلی چین در برنامه‌های خود، بهبود اتصال‌پذیری زیرساختی، توسعه هماهنگی‌های سیاستی، تسهیل تجارت، ادغام مالی و تبادلات فرهنگی را از جمله اهداف کلیدی در چارچوب BRI معرفی کرده‌اند.

به عنوان نمونه، شهرداری چونگ‌کینگ در جنوب غربی چین اعلام کرده است که قصد دارد توسعه «کریدور جدید تجارت بین‌المللی زمینی-دریایی» را تسریع کرده و خدمات راه‌آهن «چین-لائوس-تایلند» را بهبود بخشد. این کریدور که مناطق غربی چین را به بازارهای جهانی متصل می‌کند، تاکنون به ۵۵۵ بندر در ۱۲۷ کشور دسترسی یافته است. استان گوانگ‌دونگ نیز بر تقویت نقش خود در BRI تأکید کرده و برنامه‌هایی برای گسترش روابط با جنوب شرق، جنوب و مرکز آسیا ارائه داده است. این استان همچنین، قصد دارد عملیات قطارهای بین‌المللی در مسیرهای مختلف از جمله راه‌آهن چین-اروپا و چین-لائوس را بهینه‌سازی کند.

در همین راستا، منطقه خودمختار گوانگشی پروژه ساخت «کانال پینگلو» را به عنوان یکی از طرح‌های کلیدی خود اعلام کرده است. این کانال، کوتاه‌ترین مسیر آبی برای دسترسی به دریا در جنوب غربی چین خواهد بود و با راه‌اندازی آن تا سال ۲۰۲۶، حمل‌ونقل کالاها میان چین و کشورهای «آسه‌آن» تسهیل خواهد شد. استان‌های دیگری همچون شین‌جیانگ، فوجیان و ژجیانگ نیز در گزارش‌های خود بر تقویت همکاری‌های تجاری، توسعه زیرساخت‌های دریایی و گسترش شبکه‌های لجستیکی تاکید کرده‌اند. شانگهای نیز برنامه‌هایی برای گسترش همکاری‌های علمی و فناوری از طریق ایجاد آزمایشگاه‌های مشترک و تقویت تجارت الکترونیک در چارچوب BRI اعلام کرده است. *ابتکار کمربند و جاده* تاکنون بیش از ۱۵۰ مشارکت باکیفیت با کشورهای مختلف ایجاد کرده و از ۱۱۰۰ پروژه با بودجه‌ای بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار حمایت کرده است. بر اساس تصمیمات نشست مرکزی کار اقتصادی چین که در دسامبر برگزار شد، دولت این کشور در سال ۲۰۲۵ نیز بر همکاری‌های باکیفیت بالا در چارچوب BRI تاکید خواهد داشت و تلاش می‌کند سیستم خدمات بین‌المللی جامع را تقویت کند.

یوان چین همچنان چهارمین ارز فعال پرداخت‌های جهانی

بر اساس گزارش منتشرشده توسط سوئیفت (SWIFT)، یوان چین در ماه دسامبر ۲۰۲۴ با سهم ۳,۷۵ درصدی از کل پرداخت‌های جهانی، جایگاه خود را به عنوان چهارمین ارز فعال پرداخت‌های بین‌المللی حفظ کرد. این جایگاه، علی‌رغم کاهش جزئی سهم یوان نسبت به ۳,۸۹ درصدی در نوامبر، همچنان موقعیت این ارز را در بین ارزهای پیشرو جهان تثبیت کرده است. یوان در سال ۲۰۲۴ در اکثر ماه‌ها به عنوان چهارمین ارز فعال پرداخت‌های جهانی حضور داشت و تنها در ماه‌های سپتامبر و اکتبر جایگاه خود را به یین ژاپن واگذار کرد. با این حال، ارزش پرداخت‌های یوانی در ماه دسامبر نسبت به نوامبر ۳,۶ درصد افزایش یافت، در حالی که مجموع ارزش پرداخت‌های جهانی رشد ۷,۵ درصدی را تجربه کرد. تحلیلگران بر این باورند که داده‌های جدید نشان‌دهنده پیشرفت مستمر در بین‌المللی شدن یوان و افزایش جذابیت آن به عنوان ارزی برای پرداخت‌ها و تسویه‌های جهانی است. عوامل متعددی، از جمله ارزش یوان در برابر دلار آمریکا، بر جایگاه یوان در گزارش‌های سوئیفت تاثیر می‌گذارد.

در ماه دسامبر، یوان پس از دلار آمریکا، یورو و پوند انگلیس در جایگاه چهارم قرار گرفت. دلار آمریکا با سهم ۴۹ درصدی از پرداخت‌های جهانی همچنان در صدر قرار دارد. یورو با ۲۱,۷۴٪ و پوند انگلیس با ۶,۹۴٪ به ترتیب در جایگاه‌های دوم و سوم قرار گرفتند. در ماه‌های اخیر، ارزش یوان در برابر دلار آمریکا با نوساناتی همراه بوده، اما این روند کاهشی در روزهای اخیر بهبود یافته است. بانک مرکزی چین (PBC) و اداره دولتی ارز خارجی در بیانیه‌ای اعلام کردند که چین به حفظ نرخ تبادل یوان در سطحی معقول و متوازن متعهد است. تحلیلگران معتقدند که روند بین‌المللی شدن یوان در بلندمدت تحت تاثیر عواملی چون گسترش حضور شرکت‌های چینی در بازارهای جهانی و تقویت استفاده از یوان در بخش واقعی اقتصاد قرار دارد. این عوامل می‌توانند تقاضا برای محصولات مبتنی بر یوان، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و مدیریت ریسک را افزایش دهند و جایگاه یوان را به عنوان یکی از ارزهای اصلی تجارت بین‌المللی تقویت کنند.

تحولات منطقه‌ای

امارات و عربستان، پیشگامان رشد انرژی‌های تجدیدپذیر در خارج از چین

امارات متحده عربی و عربستان سعودی به عنوان سریع‌ترین بازارهای در حال رشد انرژی‌های تجدیدپذیر در خارج از چین معرفی شدند. بر اساس گزارش فایننشال تایمز، این دو کشور حوزه خلیج فارس با سرمایه‌گذاری‌های کلان در انرژی خورشیدی و ذخیره‌سازی باتری، به دنبال کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی و تثبیت جایگاه خود در بازار انرژی پایدار هستند. امارات، برنامه احداث یکی از بزرگ‌ترین نیروگاه‌های خورشیدی جهان را اعلام کرده است. این پروژه که با ظرفیت ۵ گیگاوات طراحی شده، با سرمایه‌گذاری ۶ میلیارد دلاری اجرا خواهد شد و شامل یک سیستم ذخیره‌سازی باتری گسترده خواهد بود. ویژگی‌های کلیدی پروژه به شرح زیر است:

ظرفیت: ۵ گیگاوات تولید برق از انرژی خورشیدی.

سیستم ذخیره‌سازی باتری: بیش از ۱۹ گیگاوات‌ساعت (GWh - Gigawatt-hour) ظرفیت برای تامین برق پایدار

۲۴ ساعته؛

پوشش برق: تامین انرژی الکتریکی برای بیش از ۷۰۰ هزار خانه؛

زمان‌بندی: پیش‌بینی تکمیل پروژه در کمتر از دو سال

در کنار امارات، عربستان سعودی نیز برنامه‌های گسترده‌ای برای توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر دنبال می‌کند. شرکت ملی نفت آرامکو اعلام کرده که قصد دارد وارد تولید لیتیوم شود، ماده‌ای حیاتی در ساخت باتری‌های ذخیره‌سازی انرژی. این تصمیم، بخشی از راهبرد تنوع‌بخشی انرژی عربستان است که با هدف کاهش وابستگی به نفت خام و تقویت زنجیره تامین انرژی پایدار اتخاذ شده است.

با وجود رشد چشمگیر سرمایه‌گذاری‌ها، کشورهای حوزه خلیج فارس با چالش‌هایی از جمله نیاز به توسعه زیرساخت‌های شبکه برق و ادغام انرژی‌های تجدیدپذیر با سیستم‌های موجود مواجه هستند. زیرساخت‌های کنونی عمدتاً برای سوخت‌های فسیلی طراحی شده‌اند و نیاز به بازسازی و ارتقا برای پشتیبانی از انرژی‌های پاک دارند. این تحولات نشان می‌دهد که امارات و عربستان در حال تغییر رویکرد از تولیدکنندگان سنتی نفت به بازیگران کلیدی در بازار انرژی‌های تجدیدپذیر هستند. سرمایه‌گذاری‌های گسترده در این بخش، نه تنها این دو کشور را در مسیر رهبری انرژی پایدار قرار می‌دهد، بلکه تأثیرات مهمی بر بازار جهانی انرژی و آینده اقتصاد منطقه خلیج فارس خواهد داشت.

نقشه راه ترکیه برای بازار سوریه

در تحولی مهم، ترکیه و سوریه توافق کردند که تعرفه‌های گمرکی بر برخی از محصولات خاص را بازنگری کنند؛ اقدامی که نخستین گام برای احیای روابط تجاری میان دو کشور محسوب می‌شود. این اعلامیه پس از مذاکرات سطح بالا در دمشق منتشر شد، جایی که مقامات هر دو کشور درباره احیای توافق‌نامه تجارت آزاد (FTA)¹ که در سال ۲۰۱۱ به دلیل آغاز جنگ داخلی سوریه تعلیق شده بود، بحث و گفتگو کردند. توافق‌نامه تجارت آزاد پیشین، که مبادلات بدون تعرفه و تسهیل تجارت دوجانبه را ممکن می‌ساخت، نقشی حیاتی در تقویت روابط اقتصادی میان این دو کشور ایفا کرد. اکنون بحث‌ها با هدف بازسازی این بنیاد و ارتقای همکاری‌های تجاری در پرتو تحولات سیاسی اخیر در سوریه آغاز شده است. نکات برجسته این توافق عبارتند از:

¹ Free Trade Agreement

۱. بازننگری در تعرفه‌های گمرکی: هر دو کشور توافق کردند تا تعرفه‌ها بر برخی دسته‌های کالایی را با هدف کاهش موانع تجاری و افزایش جریان کالاها بازبینی کنند.

۲. نقشه راه مذاکرات: چارچوب زمانی و برنامه‌ای برای مذاکرات رسمی توافق‌نامه تجارت آزاد تعیین شده است که بر تعدیل تعرفه‌ها، قوانین مبدا کالا و ساز و کارهای حل اختلافات تجاری متمرکز است.

۳. اهداف راهبردی اقتصادی:

۱،۳. برای ترکیه: بازسازی دسترسی به بازار سوریه برای کالاهای ترکیه‌ای، به‌ویژه در حوزه محصولات مصرفی، مصالح ساختمانی و کشاورزی.

۲،۳. برای سوریه: جذب سرمایه‌گذاری‌های ترکیه‌ای برای کمک به بازسازی اقتصاد کشور و افزایش صادرات در زمینه‌هایی مانند منسوجات، کشاورزی و مواد معدنی.

احیای توافق‌نامه تجاری می‌تواند زنجیره‌های تامین قطع‌شده را، به‌ویژه در بخش‌هایی مانند تولید، کشاورزی و ساخت‌وساز، بازسازی کرده و وابستگی اقتصادی در منطقه را تقویت کند. این اقدام همچنین، نشانه‌ای از حرکت به سوی ثبات اقتصادی بیشتر و همکاری میان این دو کشور است. علیرغم چشم‌انداز مثبت، چالش‌های بزرگی همچنان وجود دارد. زیرساخت‌های تجاری آسیب‌دیده سوریه و موانع لجستیکی مشکلات عملی را ایجاد می‌کنند، در حالی که نگرانی‌های سیاسی و امنیتی ممکن است مذاکرات را پیچیده‌تر کند. هر دو کشور باید پیچیدگی‌های مربوط به تحریم‌های بین‌المللی علیه سوریه را مدیریت کرده و از رعایت قوانین جهانی اطمینان حاصل کنند. این مذاکرات بخشی از راهبرد گسترده‌تر ترکیه برای تقویت شراکت‌های تجاری منطقه‌ای و تلاش‌های سوریه برای احیای اقتصاد پس از جنگ است. در صورت موفقیت، احیای توافق‌نامه تجارت آزاد می‌تواند الگویی برای همکاری اقتصادی در مناطق آسیب‌دیده از درگیری‌ها ارائه دهد.

عربستان سعودی همچنان در حال ارزیابی عضویت در بریکس

عربستان سعودی اعلام کرده است که همچنان در حال بررسی امکان پیوستن به گروه اقتصادی بریکس (BRICS) است. فیصل ابراهیم، وزیر اقتصاد و برنامه‌ریزی این کشور، در گفت‌وگو با خبرگزاری بلومبرگ اظهار داشت که تصمیم‌گیری درباره عضویت، نیازمند بررسی‌های همه‌جانبه است. بلوک بریکس، که در سال ۲۰۰۹ با عضویت برزیل، روسیه، هند و چین تاسیس شد، در سال‌های اخیر گسترش یافته و آفریقای جنوبی، مصر، اتیوپی، ایران و امارات متحده عربی نیز به آن پیوسته‌اند. آخرین تغییر در این بلوک، عضویت کامل اندونزی در ژانویه ۲۰۲۵ بوده است. فیصل ابراهیم در حاشیه نشست مجمع جهانی اقتصاد در داووس، سوئیس، گفت: «ما به بریکس دعوت شده‌ایم، مشابه دعوت‌هایی که در گذشته برای پیوستن به سایر پلتفرم‌های چندجانبه دریافت کرده‌ایم. در حال حاضر، در میانه فرآیند ارزیابی جنبه‌های مختلف این موضوع هستیم.» وی همچنین، بر رویکرد عربستان برای تقویت گفت‌وگوهای جهانی تاکید کرد.

در پانزدهمین اجلاس بریکس که در آگوست ۲۰۲۳ در ژوهانسبورگ برگزار شد، از عربستان سعودی به همراه پنج کشور دیگر برای عضویت در این گروه دعوت شد. با این حال، آرژانتین به دلیل مخالفت رئیس‌جمهور جدید خود، خاویر میلی، از پذیرش این دعوت خودداری کرد. همچنین، ماه گذشته گروه بریکس وضعیت «کشور شریک» را برای بلاروس، بولیوی، قزاقستان، تایلند، کوبا، اوگاندا، مالزی و ازبکستان به تصویب رساند. این وضعیت که در اجلاس اکتبر ۲۰۲۴ در کازان، روسیه ایجاد شد، امکان مشارکت این کشورها در جلسات ویژه، نشست‌های وزارتی و سایر رویدادهای سطح بالا را فراهم می‌کند، اما بدون حق رای و دخالت در تصویب اسناد گروه. گروه بریکس با جذب اعضای جدید و ایجاد وضعیت‌های جایگزین عضویت، به دنبال گسترش نفوذ خود در صحنه جهانی است. عربستان سعودی نیز در چارچوب چشم‌انداز اقتصادی و سیاسی خود در حال ارزیابی این فرصت است.

قزاقستان در پی ایجاد پل انرژی سبز به اروپا

قزاقستان در تلاش است تا به یکی از رهبران جهانی در صادرات انرژی تجدیدپذیر تبدیل شود و هدف دارد تا سال ۲۰۳۰ ظرفیت ۱۲ گیگاواتی انرژی‌های تجدیدپذیر را محقق سازد. این کشور با همکاری ازبکستان و آذربایجان، در حال برنامه‌ریزی

برای ایجاد یک کریدور انرژی سبز است که آسیای مرکزی را به اروپا متصل کند. این پروژه شامل ساخت خط انتقال برق ولتاژ بالا از طریق دریای خزر و دریای سیاه برای دسترسی به اتحادیه اروپا است. بانک اروپایی بازسازی و توسعه (EBRD)^۱ نقش کلیدی در این پروژه ایفا می‌کند. این بانک از طریق سرمایه‌گذاری‌های هدفمند و ارائه مشاوره‌های سیاستی، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و مواد معدنی حیاتی را تسهیل کرده است. در سال ۲۰۲۴، بانک اروپایی بازسازی و توسعه مبلغ ۹۱۳ میلیون یورو در قالب ۲۵ پروژه در قزاقستان سرمایه‌گذاری کرد که نشان‌دهنده رشد قابل توجه حمایت‌های مالی این بانک است.

آیدا سیدیکووا، مدیر بخش انرژی بانک اروپایی بازسازی و توسعه، تاکید کرد که قزاقستان با توجه به منابع گسترده و موقعیت جغرافیایی راهبردی خود، پتانسیل بالایی برای اجرای این پروژه دارد. وی افزود که این همکاری‌ها با ارائه تخصص و دانش فنی، اجرای پروژه‌های بزرگ انرژی تجدیدپذیر را تسریع کرده، هزینه تولید برق را کاهش داده و گذار انرژی در قزاقستان را تقویت می‌کند. در نشست COP29 در باکو، قزاقستان با امضای تفاهم‌نامه‌ای با ازبکستان و آذربایجان، تعهد خود به همکاری‌های منطقه‌ای را نشان داد. این تفاهم‌نامه شامل ساخت خط انتقال برق از طریق دریای خزر است که صادرات انرژی سبز آسیای مرکزی به اروپا را ممکن می‌سازد. همچنین، این پروژه با طرح کابل زیرآبی دریای سیاه که کشورهای آذربایجان، گرجستان، رومانی و مجارستان را به یکدیگر متصل می‌کند، همسو است.

«بانک اروپایی بازسازی و توسعه» با تامین مالی پروژه‌های مختلف، از جمله توسعه انرژی بادی و خورشیدی و همچنین، ایجاد زیرساخت‌های ذخیره‌سازی باتری، نقش مهمی در ایجاد شرایط مناسب برای سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی ایفا کرده است. سیدیکووا به چالش‌های موجود، از جمله زیرساخت‌های قدیمی شبکه برق قزاقستان اشاره کرد و گفت که حدود ۸۰٪ خطوط انتقال برق کشور نیاز به نوسازی دارند. چشم‌انداز قزاقستان برای توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و مشارکت در یک کریدور انرژی سبز بین‌قاره‌ای، به عنوان گامی بزرگ در راستای اهداف جهانی کاهش کربن مطرح است. این پروژه می‌تواند علاوه بر تامین نیازهای انرژی داخلی، فرصت‌های جدیدی برای صادرات برق سبز به اروپا ایجاد کند و نقش قزاقستان را به عنوان یک بازیگر کلیدی در گذار به انرژی پاک تقویت کند. سیدیکووا این چشم‌انداز را جاه‌طلبانه، اما قابل تحقق دانست و تاکید کرد که همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی برای موفقیت این پروژه ضروری است.

¹ European Bank for Reconstruction and Development

امضای قرارداد ۶,۶ میلیارد دلاری شرکت ایتالیایی در عربستان سعودی

شرکت بیمه و آژانس اعتبار صادرات ایتالیا (SACE)^۱ اخیراً پنج قرارداد به ارزش ۶,۶ میلیارد دلار در عربستان سعودی امضا کرده است. این توافقات بخشی از نتایج سفر اخیر جورجیا ملونی، نخست‌وزیر ایتالیا، به ریاض و دیدار او با ولیعهد عربستان، محمد بن سلمان محسوب می‌شود. یکی از قراردادهای کلیدی شامل ارائه ضمانت برای وامی چندارزی به ارزش ۳ میلیارد دلار جهت تامین مالی پروژه‌های زیرساختی، توسعه شهری، ساخت‌وساز و حمل‌ونقل در پروژه «نئوم» است. این وام توسط کنسرسیومی از ۹ بانک بین‌المللی ارائه می‌شود.

در این سفر، همچنین، توافق شد که یک شورای شراکت اقتصادی میان ایتالیا و عربستان سعودی تاسیس شود. این شورا با هدف تقویت همکاری‌های اقتصادی و تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری میان دو کشور فعالیت خواهد کرد. بر اساس بیانیه منتشر شده، این قراردادها با «شرکای کلیدی فعال در بازار عربستان» منعقد شده و در راستای توسعه روابط تجاری و اقتصادی دوجانبه طراحی شده است. شرکت (SACE) نقشی کلیدی در حمایت مالی از پروژه «نئوم»، شهر آینده‌نگر عربستان سعودی، ایفا می‌کند. این پروژه یکی از مهم‌ترین طرح‌های توسعه‌ای در چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان به شمار می‌رود. ایتالیا، به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شرکای تجاری عربستان در اتحادیه اروپا و در سطح بین‌المللی، جایگاه نخست را از نظر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)^۲ در این کشور دارد. بر اساس آمارهای رسمی، حجم مبادلات تجاری سالانه میان دو کشور حدود ۸ میلیارد دلار برآورد می‌شود. این قراردادها نشان‌دهنده تعمیق روابط اقتصادی میان دو کشور و نقش ایتالیا در حمایت از پروژه‌های توسعه‌ای عربستان سعودی است.

بزرگ‌ترین فرودگاه پاکستان در گوادر آغاز به کار کرد

بزرگ‌ترین فرودگاه پاکستان، که با سرمایه‌گذاری و احداث چین در جنوب غربی این کشور ساخته شده است، به طور رسمی عملیاتی شد. مقامات پاکستانی روز دوشنبه اعلام کردند که فرودگاه بین‌المللی گوادر (GIA)^۳ اکنون آماده پذیرش پروازهای

¹ Servizi Assicurativi del Commercio Estero

² Foreign Direct Investment

³ Gwadar International Airport

داخلی و بین‌المللی است. این فرودگاه در استان بلوچستان، منطقه‌ای که دهه‌ها شاهد شورش‌های جدایی‌طلبانه بوده، احداث شده است. این فرودگاه بخشی از کریدور اقتصادی چین-پاکستان (CPEC)^۱ و یکی از پروژه‌های کلیدی/ابتکار کمربند و جاده (BRI)^۲ چین محسوب می‌شود. این ابتکار، که با هدف افزایش تجارت جهانی از طریق توسعه زیرساخت‌ها اجرا شده است، به چین دسترسی مستقیم به مسیرهای کشتیرانی دریای عرب از طریق پاکستان را فراهم می‌کند.

خواجه محمد آصف، وزیر دفاع پاکستان، به همراه مقامات ارشد چینی، در مراسم رسمی افتتاح این فرودگاه شرکت کرده و شاهد اولین پرواز شرکت هواپیمایی بین‌المللی پاکستان (PIA)^۳ از کراچی به گوادر بودند. این مراسم چند ماه پس از آن برگزار شد که لی کیانگ، نخست‌وزیر چین، و شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، به صورت مجازی این فرودگاه را افتتاح کردند. فرودگاه گوادر، با ظرفیت جابجایی سالانه ۴۰۰،۰۰۰ مسافر، یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های هوانوردی پاکستان محسوب می‌شود و امکان پذیرش پروازهای داخلی و بین‌المللی را دارد. چین در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری قابل‌توجهی در زیرساخت‌های گوادر انجام داده است. این فرودگاه، که با هزینه تخمینی ۲۳۰ میلیون دلار ساخته شده، تنها یکی از پروژه‌های کلیدی پکن در این منطقه به شمار می‌رود. علاوه بر آن، چین یک بندر عمیق نیز در گوادر توسعه داده که به عنوان نقطه اتصال اصلی تجارت دریایی در چارچوب/ابتکار کمربند و جاده (BRI) شناخته می‌شود. کار ساخت فرودگاه گوادر در سال ۲۰۱۹ آغاز شد و قرار بود در سال ۲۰۲۳ عملیاتی شود، اما افزایش حملات گروه‌های مسلح و جدایی‌طلب علیه کارگران و متخصصان چینی در بلوچستان باعث تأخیر در بهره‌برداری آن شد. در سال‌های اخیر، حملات به پروژه‌های چینی در این منطقه، نگرانی‌های امنیتی قابل‌توجهی برای سرمایه‌گذاران خارجی ایجاد کرده است.

وزیر دفاع پاکستان، خواجه محمد آصف، در سخنانی، از چین برای سرمایه‌گذاری در این پروژه قدردانی کرد و اظهار داشت که فرودگاه گوادر نقش مهمی در تقویت اقتصاد پاکستان، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه اقتصادی بلوچستان ایفا خواهد کرد. با این حال، برخی از مردم بلوچ، که چین و سایر سرمایه‌گذاران خارجی را به بهره‌برداری از منابع محلی متهم می‌کنند، همچنان مخالف توسعه این پروژه‌ها هستند. به گفته تحلیلگران، ادامه تنش‌ها در بلوچستان می‌تواند اجرای کامل این پروژه و سایر طرح‌های مرتبط با کریدور اقتصادی چین-پاکستان (CPEC) را با چالش‌هایی مواجه کند.

¹ China-Pakistan Economic Corridor

² Belt and Road Initiative

³ Pakistan International Airlines

طبق اعلام وزارت برنامه‌ریزی و توسعه پاکستان، این فرودگاه قابلیت پذیرش و مدیریت هواپیماهای ATR 72، ایرباس A-300، بوئینگ ۷۳۷ و بوئینگ ۷۴۷ را برای پروازهای داخلی و بین‌المللی دارد. همچنین، بر اساس اطلاعات سازمان هوانوردی کشوری پاکستان (PCAA)^۱، فرودگاه گوادر از نظر مساحت، بزرگ‌ترین فرودگاه کشور محسوب می‌شود و در زمینی به وسعت ۴،۳۰۰ هکتار ساخته شده است. فرودگاه گوادر، به عنوان یکی از پروژه‌های کلیدی در کریدور اقتصادی چین-پاکستان (CPEC)، می‌تواند نقش مهمی در تقویت حمل‌ونقل هوایی و دریایی منطقه ایفا کند. با این حال، موفقیت کامل این پروژه به کاهش تنش‌های امنیتی در بلوچستان، تامین امنیت سرمایه‌گذاران خارجی و تقویت همکاری‌های اقتصادی میان اسلام‌آباد و پکن بستگی دارد.

عربستان سعودی با سرمایه‌گذاری‌های تریلیون ریالی به دنبال تبدیل شدن به قطب تجارت جهانی

در نشست اخیر مجمع جهانی اقتصاد (WEF)^۲ در داووس، مقامات عربستان سعودی از برنامه‌های گسترده این کشور برای تبدیل شدن به یک مرکز تجاری جهانی با سرمایه‌گذاری‌های قابل توجه و سیاست‌های تجاری نوین خبر دادند. نوف الفارس، معاون دستیار وزیر حمل‌ونقل و لجستیک عربستان، در این نشست اعلام کرد که این کشور در مسیر اجرای راهبرد بلندپروازانه خود قرار دارد که توسط ولیعهد، محمد بن سلمان، در سال ۲۰۲۱ رونمایی شد. او با اشاره به هدف جذب ۱ تریلیون ریال سعودی - معادل ۲۶۶ میلیارد دلار - گفت: «در ابتدا این هدف بسیار دشوار به نظر می‌رسید، اما تاکنون نیمی از این هدف از طریق پروژه‌های بزرگی نظیر متروی ریاض و توسعه بندرها و فرودگاه‌ها محقق شده است.» الفارس همچنین، از برنامه‌های آینده برای توسعه حمل‌ونقل خبر داد و گفت: «پروژه متروی جدّه به زودی افتتاح خواهد شد و ما در حال آماده‌سازی برای افتتاح پنج فرودگاه جدید طی سال‌های آینده هستیم. این اقدامات با هدف تبدیل عربستان به دروازه‌ای میان آسیا، آفریقا و اروپا طراحی شده‌اند.» همچنین، وی افزود: «توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل همچنین، در حمایت از صنعت گردشگری نقش کلیدی دارد. ما شاهد افزایش چشمگیر تعداد گردشگران، به‌ویژه غیرمذهبی‌ها، هستیم. تکمیل پروژه راه‌آهن که طی چهار

¹ Pakistan Civil Aviation Authority

² World Economic Forum

سال آینده اجرا خواهد شد، پادشاهی را به همسایگان خود در شورای همکاری خلیج فارس (GCC)^۱ از جمله ابوظبی، کویت و دوحه متصل خواهد کرد.»

عربستان سعودی با تغییر قوانین مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی توانسته است سرمایه‌گذاران بین‌المللی را جذب کند. اکنون سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند ۱۰۰٪ مالکیت کسب‌وکارهای مستقر در عربستان را در اختیار داشته باشند. الفارس تاکید کرد: «شرکت‌های بین‌المللی به طور فزاینده‌ای ارزش سرمایه‌گذاری در عربستان سعودی را درک می‌کنند. به عنوان مثال، شرکت‌های چینی تاکنون بیش از ۱ میلیارد ریال سعودی سرمایه‌گذاری کرده‌اند و پروژه‌های بیشتری نیز در حال ورود به بازار هستند.»

ایهاب عزیز، مدیر مالی شرکت Agility، از نقش موثر دولت عربستان در ایجاد محیطی دوستانه برای کسب‌وکار سخن گفت. او با اشاره به پروژه‌های موفق شرکت خود در عربستان اظهار داشت: «ما به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های لجستیک جهانی، سرمایه‌گذاری‌های خود در این کشور را با اطمینان ادامه داده‌ایم. عربستان سعودی دارای چشم‌انداز روشن و دولتی آگاه است که این اعتماد را برای سرمایه‌گذاری بیشتر فراهم کرده است.» وی تاکید کرد: «داستان عربستان با گذشت زمان بهتر می‌شود. تمام زیرساخت‌ها، همراه با ذهنیت مثبت دولت، زمینه‌ای بی‌نظیر برای رشد سرمایه‌گذاری فراهم کرده‌اند.»

تکمیل جاده ارتباطی بندر فاو به تونل غوطه‌ور

«شرکت عمومی بندرها» وابسته به وزارت حمل‌ونقل عراق اعلام کرد که در ماه فوریه، تکمیل جاده ارتباطی بندر فاو و تونل غوطه‌ور به میزان ۱۰۰٪ اعلام خواهد شد. در بیانیه‌ای که توسط خبرگزاری عراق (INA)^۲ منتشر شد، آمده است: «در فوریه ۲۰۲۵، تکمیل بزرگ‌ترین بخش جاده ارتباطی بندر فاو به تونل غوطه‌ور که طول آن ۵۱ کیلومتر است، با میزان تکمیل ۱۰۰٪ اعلام خواهد شد. کار بر روی سایر بخش‌های جاده ارتباطی با سرعت خوبی در حال انجام است، به طوری که میزان پیشرفت در پل شماره ۱ و پل شماره ۲ که بخشی از پروژه جاده هستند، به بیش از ۹۸٪ رسیده است. شناورسازی واقعی تونل (آغاز فرآیند بالا بردن بلوک‌های بتنی به سطحی بالاتر از سطح دریا و سپس انتقال آن‌ها به جهت تعیین‌شده) به زودی انجام

¹ Gulf Cooperation Council

² Iraqi News Agency

خواهد شد. پیش‌تر، محمد شیاع السودانی، نخست‌وزیر عراق، و رزاق محیی‌السعداوی، وزیر حمل‌ونقل، اولین پروژه از پنج پروژه بندر فاو، پروژه «پنج اسکله» را با میزان تکمیل ۱۰۰٪ افتتاح کردند و کار بر روی سایر پروژه‌های بندر با سرعت خوبی در حال پیشرفت است.

توسعه خطوط ریلی عراق در پروژه جاده توسعه

وزارت حمل‌ونقل عراق بازسازی و توسعه خطوط ریلی پروژه «جاده توسعه» به طول ۱۲۰۰ کیلومتر را آغاز کرد. مدیر دفتر اطلاع‌رسانی وزارت حمل‌ونقل عراق اعلام کرد که دو خط ریلی از فاو به شعیه به طول ۱۲ کیلومتر و خط ریلی فیشخابور به ریبه به طول ۴۵ کیلومتر، که بخشی از پروژه «جاده توسعه» هستند، احداث خواهند شد. وی افزود که بازسازی و توسعه خطوط ریلی کنونی با تامین مالی مشترک بانک جهانی و بودجه سرمایه‌گذاری عراق انجام خواهد شد. الصافی تصریح کرد که پروژه بازسازی و توسعه خط ریلی از التاجی به بیجی به طول ۲۰۰ کیلومتر، با مبلغ ۶۸ میلیارد دینار وام از بانک جهانی آغاز شده است. مدیر دفتر اطلاع‌رسانی وزارت حمل‌ونقل عراق همچنین، گفت که طی سال جاری، مرحله طراحی‌های تفصیلی به پایان خواهد رسید و این پروژه برای رقابت به شرکت‌های بزرگ جهانی عرضه خواهد شد. وی اظهار داشت که مرحله طراحی پل‌ها، ساختمان‌ها، ایستگاه‌ها و بازسازی خطوط ریلی کنونی آغاز شده است.

کویت پروژه راه آهن خلیج فارس را به شرکت ترکیه‌ای واگذار کرد

دستگاه مرکزی مناقصات عمومی کویت اعلام کرد که مناقصه مرحله نخست پروژه «راه آهن خلیج فارس» شامل مطالعات، طراحی تفصیلی و تهیه اسناد مناقصه، به شرکت بین‌المللی ترکیه‌ای PROYAPI واگذار شده است. مرحله نخست این پروژه، ارائه خدمات طراحی تفصیلی و آماده‌سازی اسناد مناقصه برای اجرای پروژه است که اجرای این مرحله در بازه زمانی ۱۲ ماهه برنامه‌ریزی شده است. پس از تکمیل این مرحله، مناقصه مربوط به اجرای پروژه برگزار خواهد شد. طول مسیر این پروژه ۱۱۱ کیلومتر خواهد بود و کویت را مستقیماً به عربستان سعودی متصل خواهد کرد. بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده، ساخت این راه آهن تا سال ۲۰۳۰ به پایان خواهد رسید.

این پروژه، که کویت را به عنوان ایستگاه شمالی خود در بر می‌گیرد، شامل ۴ ایستگاه مسافری، ۲ ایستگاه تعمیر و نگهداری وسایل نقلیه و یک ایستگاه بارگیری و تخلیه خواهد بود. ایستگاه اصلی مسافری در منطقه الشدادیه واقع شده و زمینی به مساحت دو میلیون متر مربع را در بر می‌گیرد. سازمان کل راهها و حمل‌ونقل زمینی کویت اعلام کرد که ارزش مرحله نخست این پروژه ۲,۴۲۶ میلیون دینار کویتی (معادل ۷,۸۷ میلیون دلار) برآورد شده است. همچنین، این سازمان طرح‌هایی برای تاسیس شرکت «قطار کویت» به منظور مدیریت بهره‌برداری و نگهداری این پروژه ارائه داده است. پروژه «راه‌آهن خلیج فارس» به عنوان یکی از پروژه‌های کلیدی زیرساختی منطقه، نقش مهمی در اتصال کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس ایفا خواهد کرد. این مسیر که از کویت آغاز شده و به عربستان متصل می‌شود، به مرور سایر کشورهای خلیج فارس را نیز تحت پوشش قرار خواهد داد. این پروژه بخشی از چشم‌انداز توسعه پایدار منطقه و تقویت همکاری‌های اقتصادی و حمل‌ونقل میان کشورهای خلیج فارس است.

صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان ۴ میلیارد دلار اوراق قرضه در نخستین انتشار سال ۲۰۲۵

جذب کرد

صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان سعودی (PIF)^۱ در نخستین انتشار اوراق قرضه خود در سال ۲۰۲۵، موفق به جذب ۴ میلیارد دلار شد. این اوراق شامل سررسیدهای ۵ ساله و ۹,۵ ساله بود که با اختلاف بازدهی ۹۵ و ۱۱۰ نقطه پایه نسبت به اوراق خزانه‌داری آمریکا قیمت‌گذاری شدند. این قیمت‌گذاری حدود ۳۰ نقطه پایه کمتر از قیمت پیشنهادی اولیه بوده است. تقاضا برای این اوراق از ۱۶ میلیارد دلار فراتر رفت، که نشان‌دهنده علاقه بالای سرمایه‌گذاران بین‌المللی به اوراق قرضه عربستان است. تقاضا به صورت مساوی بین دو دسته اوراق توزیع شد. این انتشار در ادامه فروش موفق ۱۲ میلیارد دلار اوراق قرضه دولتی توسط عربستان سعودی در اوایل همین ماه و دریافت یک وام اسلامی ۷ میلیارد دلاری از ۲۰ بانک بین‌المللی صورت گرفت.

¹ Public Investment Fund

مدیریت این انتشار توسط بانک‌های «بی‌ان‌پی پاریباس» (BNP Paribas)، «سیتی‌گروپ» (Citigroup)، «گلدمن ساکس» (Goldman Sachs)، «اچ‌اس‌بی‌سی» (HSBC)، «جی‌پی مورگان» (JPMorgan) و «استاندارد چارترد» (Standard Chartered) انجام شد. عربستان سعودی به عنوان یکی از فعال‌ترین بازارهای نوظهور در حوزه بدهی، از طریق انتشار اوراق قرضه دولتی و فعالیت صندوق سرمایه‌گذاری عمومی، که دارایی‌هایی به ارزش حدود ۹۲۵ میلیارد دلار دارد، موقعیت برجسته‌ای در بازار جهانی کسب کرده است. این کشور پروژه‌هایی به ارزش بیش از یک تریلیون دلار را در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ به رهبری ولیعهد محمد بن سلمان اجرا می‌کند. هدف این پروژه‌ها تنوع‌بخشی به اقتصاد و کاهش وابستگی به نفت است. با این حال، این برنامه‌ها منجر به کسری بودجه شده و دولت را به سمت افزایش بدهی‌های بین‌المللی سوق داده است. صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان، که مسئولیت اجرای چشم‌انداز ۲۰۳۰ را بر عهده دارد، قصد دارد سرمایه‌گذاری‌های داخلی خود، از جمله در حوزه هوش مصنوعی، را از سال آینده به ۷۰ میلیارد دلار در سال افزایش دهد. این اقدامات نشان‌دهنده تلاش‌های مستمر عربستان برای تثبیت جایگاه خود به عنوان یک بازیگر کلیدی در بازارهای مالی و سرمایه‌گذاری جهانی است.

کاهش ۴۴ درصدی تراز تجاری عربستان

بر اساس گزارش تازه سازمان آمار عربستان، تراز تجاری این کشور در نوامبر ۲۰۲۴ نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴۴٪ کاهش داشته است. مازاد تراز تجاری عربستان در این ماه به ۱۶,۹ میلیارد ریال سعودی معادل ۴,۵ میلیارد دلار رسید، در حالی که در نوامبر ۲۰۲۳ این رقم ۳۰,۳ میلیارد ریال (۸ میلیارد دلار) بود. این کاهش عمدتاً تحت تاثیر دو عامل اصلی رخ داده است:

۱. افزایش واردات کالاها: واردات در نوامبر ۲۰۲۴ نسبت به سال قبل حدود ۹ میلیارد ریال (۲,۳ میلیارد دلار) افزایش یافته است.

۲. کاهش صادرات نفت: صادرات نفت نیز در همین دوره به میزان ۹ میلیارد ریال (۲,۳ میلیارد دلار) کاهش داشته است.

کاهش صادرات نفت ناشی از کاهش داوطلبانه تولید نفت بوده است که عربستان در راستای تعهد به توافقات ائتلاف «اوپک پلاس»^۱ برای حفظ ثبات بازار اجرا کرده است. در حال حاضر، تولید نفت عربستان حدود ۹ میلیون بشکه در روز است. با وجود کاهش درآمدهای نفتی، صادرات غیرنفتی عربستان روند مثبتی داشته و در نوامبر ۲۰۲۴ رشد ۱۹,۷ درصدی نسبت به سال گذشته را تجربه کرده است. با حذف بخش صادرات مجدد^۲، این رشد ۲,۱٪ بوده است.

صادرات: محصولات صنایع شیمیایی بیشترین سهم را در میان صادرات عربستان داشتند و پس از آن پلاستیک‌ها، لاستیک‌ها و محصولات مرتبط قرار گرفتند.

واردات: ماشین‌آلات، دستگاه‌ها و تجهیزات الکتریکی در صدر کالاهای وارداتی عربستان بودند و تجهیزات حمل‌ونقل نیز جایگاه بعدی را داشتند.

چین همچنان در صدر شرکای تجاری عربستان قرار دارد و حدود ۱۵٪ از صادرات این کشور را به خود اختصاص داده است. پس از آن، ژاپن با ۱۰٪ و امارات متحده عربی در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. از سوی دیگر، ۲۷٪ از واردات عربستان نیز از چین انجام شده است و پس از آن ایالات متحده و امارات قرار گرفته‌اند. این تغییرات نشان‌دهنده تلاش‌های عربستان برای کاهش وابستگی به نفت و تنوع‌بخشی به اقتصاد است که در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ ولیعهد محمد بن سلمان دنبال می‌شود. با وجود چالش‌های مرتبط با کاهش درآمدهای نفتی، رشد صادرات غیرنفتی می‌تواند نقشی کلیدی در حمایت از اقتصاد عربستان داشته باشد.

افزایش تجارت قزاقستان و چین به ۴۳,۸ میلیارد دلار

نخست‌وزیر قزاقستان اعلام کرد که حجم تجارت دوجانبه میان قزاقستان و چین در سال ۲۰۲۴ با رشد ۹ درصدی به ۴۳,۸ میلیارد دلار رسیده است. در جریان دیدار اولژاس بکتنف، نخست‌وزیر قزاقستان، با هان چونلین، سفیر چین، دو طرف بر گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های تجاری و اقتصادی تاکید کردند. بکتنف بر ضرورت ثبت شرکت‌های بیشتری از قزاقستان در فهرست صادرکنندگان چین تاکید کرد و افزایش صادرات غلات قزاقستان به این کشور را از اولویت‌های همکاری دانست.

¹ Organization of the Petroleum Exporting Countries Plus (OPEC)

² Re-export

چین در میان پنج شریک اصلی سرمایه‌گذاری قزاقستان قرار دارد. تاکنون ۶۲ پروژه مشترک به ارزش ۸,۷ میلیارد دلار به بهره‌برداری رسیده و بیش از ۱۱,۰۰۰ شغل ایجاد کرده است. علاوه بر این، ۵۵ پروژه دیگر به ارزش ۱۳,۵ میلیارد دلار در دست توسعه قرار دارد و برنامه‌ریزی برای ۲۲۲ پروژه جدید با ارزش بیش از ۶۰,۵ میلیارد دلار در حال انجام است. در بخش حمل‌ونقل، حجم بار میان دو کشور طی ۱۱ ماه از سال ۲۰۲۴ به ۲۹,۳ میلیون تن رسید که نشان‌دهنده رشد ۱۳ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل است. طرفین همچنین، بر ارتقای زیرساخت‌های گذرگاه‌های مرزی و گسترش حمل‌ونقل فرامرزی برای پاسخ‌گویی به نیازهای فزاینده تاکید کردند. این نشست همچنین، بر تعهد دو کشور به تقویت روابط در حوزه‌های کشاورزی، انرژی، گردشگری و تبادل فرهنگی تاکید داشت و تلاش برای توسعه همکاری‌های دوجانبه در این حوزه‌ها مورد توافق قرار گرفت.

ترکیه پذیرای ۶۲,۳ میلیون گردشگر

رئیس‌جمهور ترکیه، رجب طیب اردوغان، اعلام کرد که در سال ۲۰۲۴، ترکیه موفق به جذب ۶۲,۳ میلیون گردشگر شد و این رقم فراتر از هدف تعیین‌شده توسط دولت قرار گرفت. اردوغان در سخنانی که اخیراً در کنفرانس عادی هشتم حزب عدالت و توسعه در استان آنتالیا ایراد کرد، افزود: "با خوشحالی اعلام می‌کنیم که هدف خود را در سال ۲۰۲۴ پشت سر گذاشته‌ایم. تعداد گردشگران به ۶۲,۳ میلیون نفر رسید و ترکیه به درآمد گردشگری ۶۱,۱ میلیارد دلار دست یافت". وی تاکید کرد که این دستاوردها با وجود چالش‌ها و بحران‌های جهانی و همچنین شرایط عدم اطمینان، به دست آمده است.

رئیس‌جمهور ترکیه در ادامه به برنامه اقتصادی دولت اشاره کرد و خاطرنشان ساخت که دولت ترکیه برای مقابله با افزایش هزینه‌های زندگی، برنامه‌ای اقتصادی قوی در حال اجرا دارد. او اضافه کرد که کاهش تورم به ترکیه این امکان را می‌دهد که فضای مناسب‌تری برای ارتقا رفاه شهروندان با درآمد ثابت، به‌ویژه در میان اقشار کم‌درآمد، فراهم کند. طبق آمار منتشرشده توسط نهاد آمار ترکیه، درآمدهای گردشگری این کشور در سال ۲۰۲۴ به رکورد جدیدی رسید و به ۶۱ میلیارد و ۱۰۳ میلیون و ۴۱۹ هزار دلار رسید که نسبت به سال گذشته ۸,۳ درصد افزایش داشته است.